

ΤΟ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ 3 ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΟΛΥΜΠΙΩΤΙΣΣΗΣ

Ἡ παρὰ τὴν Ἐλασσώνα ἱερὰ καὶ σεβασμία Μονὴ Παναγίας τῆς Ὀλυμπιώτισσης, χάρις εἰς τὰς ἀόκνους προσπάθειάς τοῦ ρέκτου Ἡγουμένου αὐτῆς πανοσ. Θεοφάνους, εἰσηλθὲν εἰς ὁδὸν ἀξέως, εὐπρεπείας καὶ προόδου εἶπερ τις καὶ ἄλλη Μονή.

Ἐν τῇ τελείῳς εὐπρεπισθείῃ Βιβλιοθήκῃ αὐτῆς φυλάσσεται μεταξὺ ἄλλων, καὶ χειρόγραφος κώδιξ τοῦ 15' αἰῶνος, λίαν ἐνδιαφέρων:

Ἀριθ. 3, 20^{1/2} × 14, ^{1/2}, χαρτ., 15' αἰῶν. φ. 514.

Ἄρχ.: «Χρονογραφικῶν περιέχων». τέλ. φ. 514^α: «τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἀποθανόντος τοῦ ρεγάτζου». Γραφὴ καθαρὰ καὶ ἐπιμεμηλεμένη, σφάλματα ὅμως ὀρθογραφικὰ πλεῖστα.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος κώδιξ περιέχει χρονογραφίαν λαϊκὴν περιλαμβάνουσαν τὴν ἱστορίαν τῆς Ῥώμης, τοῦ Βυζαντίου καὶ τῶν Ὀσμανιδῶν μοναρχῶν μέχρι τοῦ ἔτους 1571.

Τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπερ παρουσιάζει ὁ κώδιξ ἀριθ. 3 ἔγκειται ἐν τῷ ὅτι οὗτος τυγχάνει τοῦ ἰδίου τύπου τοῦ σπουδαίου παρισινοῦ κώδικος Gr. suppl. 467, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Κρουμβάχερ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Βυζ. Λογοτεχνίας (Μετάφρασις Σωτηριάδου, Α' τόμος, σελ. 811) ἀποφαίνεται ὡς ἑξῆς:

«Περιεργότατον παράδειγμα τῶν δημῶδων παραφράσεων εἶναι ὁ παρισινὸς κώδιξ suppl. Gr. 467 τοῦ 15' αἰῶνος. Περιέχει ἱστορίαν Ῥωμαϊκὴν, Βυζαντινὴν καὶ Τουρκικὴν ἀπὸ Αἰνείου μέχρι Μουράτ τοῦ Δ' (1623 - 1640) εἰς δημῶδες εὐληπτον λεκτικόν, ἐφ' οὗ ὀλίγιστα ἐπέδρασεν ἡ λογία γλῶσσα. Ἐπιγραφὴν φέρει: Βιβλίον χρονογραφικὸν κυροῦ Γεωργίου τοῦ Συγγέλου (οὗτως) καὶ Ἰωσήπου καὶ Εἰρηναίου τῶν παλαιῶν χρονογράφων».

Ὁ κώδιξ τῆς Μονῆς Ὀλυμπιώτισσης δὲν ἀναφέρει τὰ ὀνόματα τῶν ἱστορικῶν, οὐδὲ τὴν ἐπιγραφὴν ἐν ἣ ταῦτα ἀπαντῶσι καὶ ἔξ ἧς ἐτήρησε μόνον τὴν δηλωτικὴν λέξιν τῆς ιδιότητος τοῦ συγγράμματος: «Χρονογραφικόν» ὑπὸ τὴν μορφήν χρονογραφικῶν. Ἐν τῇ συνεχείᾳ ὅμως τὸ κείμενον τοῦ κώδικος τῆς Μονῆς Ὀλυμπιώτισσης καὶ τοῦ Παρισινοῦ εἶναι τὸ αὐτό, ὡς τοῦτο κατάδηλον γίνεται ἐκ τῶν κατωτέρω παρατιθεμένων χωρίων εἰλημένων ἐκ τῆς ἀρχῆς ἑνὸς ἐκάστου αὐτῶν:

Κώδιξ παρισινὸς Gr. suppl. 467.

«... Περιέχων περὶ τοῦ πότε ἐκτίσθη ἡ Ρώμη καὶ περὶ τῶν βασιλέων αὐτῆς καὶ περὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πότε βασιλεῖς (ἐγένετο προσθέτει ὁ Κρουμβάχερ) καὶ περὶ τῆς ἀλώσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν. Βασιλεὺς πρῶτος τῆς Ρώμης. Ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅπου ἠφανίσθη ἡ Τρωάδα ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας...»

Κῶδιξ Μονῆς Ὀλυμπιωτίσσης ἀριθ. 3.

«Περιέχων περὶ τοῦ πότε ἐκτίσθη ἡ Ρώμη καὶ περὶ τῶν βασιλέων αὐτῆς καὶ περὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πότε ἐκτίσθη καὶ πόσοι βασιλεῖς ἐβασίλευσαν ἐν αὐτῇ καὶ περὶ τοῦ πῶς ἠχμαλωτίσθη ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν καὶ περὶ τοῦ πόσοι βασιλεῖς ἐβασίλευσαν ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅπου ἐπῆραν τὴν βασιλείαν. Ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅπου ἠφανίσθη ἡ Τρωάδα.»

Ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, τὸ χρονικὸν τῆς Μονῆς Ὀλυμπιωτίσσης λήγει εἰς τὸ ἔτος 1571 μὲ τὴν περιγραφὴν τῆς ἐκστρατείας τοῦ Σουλτὰν Σελήμ εἰς τὴν νῆσον Κύπρον¹, ἐνῶ ὁ παρισινὸς κῶδιξ φθάνει μέχρι τοῦ ἔτους 1640, συμφώνως μὲ τὴν συνήθειαν τῶν συγγραφέων τοιούτων λαϊκῶν παραφράσεων, οἵτινες, χρησιμοποιοῦντες τὰ προηγούμενα χρονικά, προσέθετον καὶ τὰ μέχρι τῶν ἡμερῶν αὐτῶν γεγονότα.

*Ἐργαφον ἐν Ἐρμουπόλει τῆς νήσου Σύρου τῇ 25 Ἰουλίου 1933.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

¹ Σημειωτέον ὅτι ἐν ταῖς μοναῖς τοῦ Ἁγίου ὄρους ὑπάρχουσι πολλοὶ παρόμοιοι δημῶδεις χρονογραφαί.